

TONG YULDUZI

O'zbekiston bolalari va o'smirlarining gazetasi

Gazeta 1929 yil 1 avgustdan chiqa boshlagan

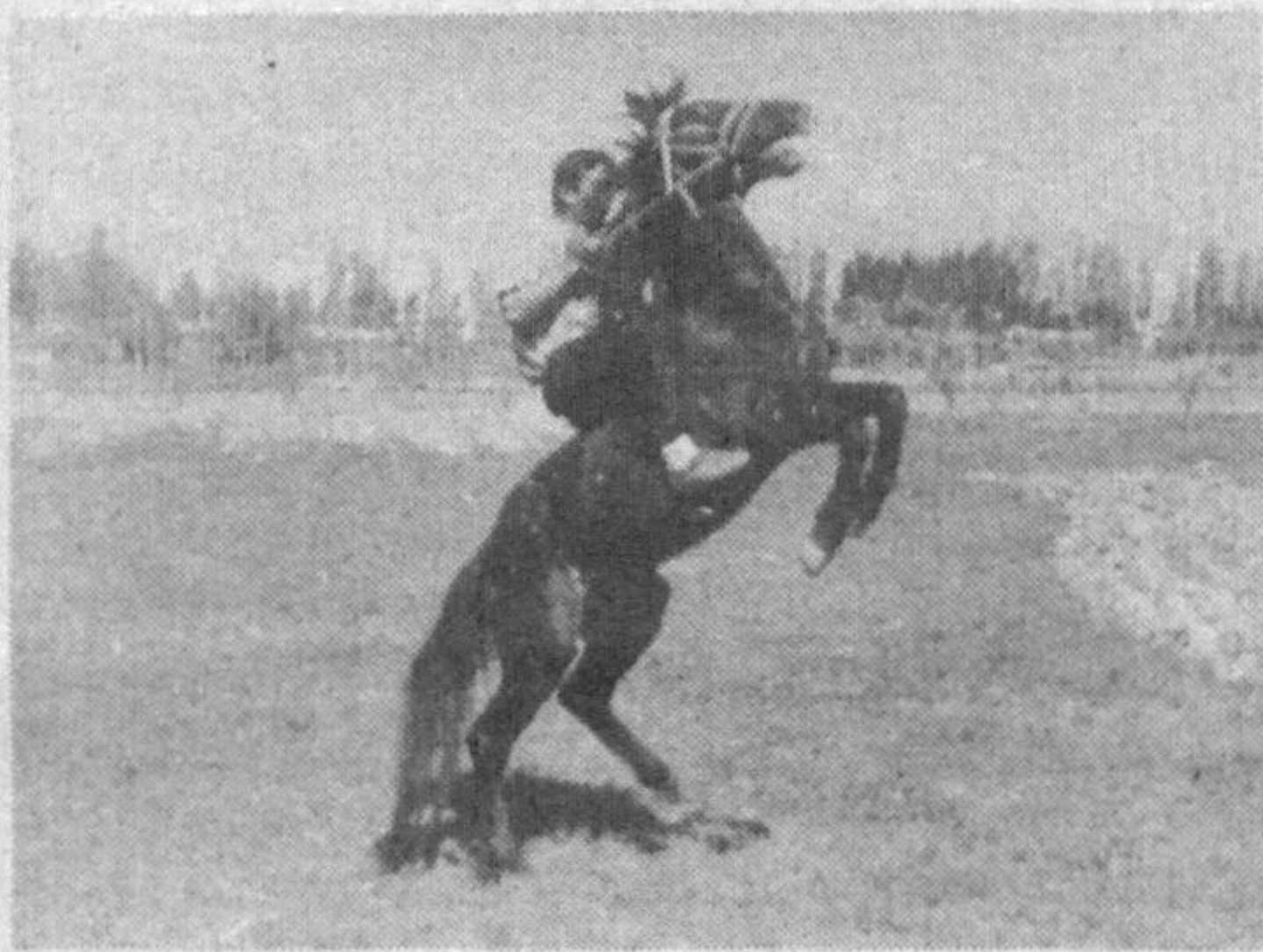
№ 16 (66297)
2001 yil 20 aprel, juma

Sotuvda erkin narhda

Anjumanda Qoraqalpog'iston Respublikasi, Toshkent shahri va barcha viloyatlardan sakkiz nafar g'olib bolalar ishtirok etdi. Iqtidorlilar, ya'ni kino va foto san'ati yo'nalishi bo'yicha bellashib, o'zlari sur'atga olgan va tayyorlagan kinofilmni namoyish etdilar.

-To'rt yo'nalish, ya'ni - Mustaqil O'zbekiston, maktab yoki maktabdan tashqari hayot, tabiat manzarasi va erkin mavzularda o'tgan festivallar bolajonlarimiz qalbida ezgu tuyg'ularni yanada boyitishga xizmat qiladi,- deydi Respublika o'quvchilar texnik ijodiyot markazi direktori Tolibjon aka Qoraboyev. - Shu bilan birga ular bir-birlari bilan ijodiy ishlari yuzasidan fikrlashadilar, kamchiliklarini to'ldiradilar.

Hay'at a'zolari eng sara fotosuratlar

«Jasur chavandoz» fotosurat muallifi
Rahmat UMRZOQOV, Farg'ona viloyatidagi 6-maktabning 7- «V» sinf o'quvchisi.

va kinofilmlarni ajratishda avvalo tanlangan mavzu, texnik holati, ish sifatining ravshanligi, kadr tanlash, ovoz berish mahoratiga alohida e'tibor berishdi.

Mustaqil O'zbekiston yo'nalishi bo'yicha Samarqand viloyati, Nurobod tumanidagi 2-maktabning 7- sinf o'quvchisi Qahramon Xursanovning

«G'olib» deb nomlagan foto ishi chindan ham muallifini g'olib etdi. Buxoro viloyati, G'ijduvon tumanidagi 2-maktab internatining 7-sinf o'quvchisi Shahob Sharipov, Toshkent viloyati, Chinoz tumanidagi 1-maktabning 8-sinf o'quvchisi Mirsaid Miryoqubov, namanganlik 7-maktabning 7-sinf o'quvchisi Dilshod Umrzoqovlar ham

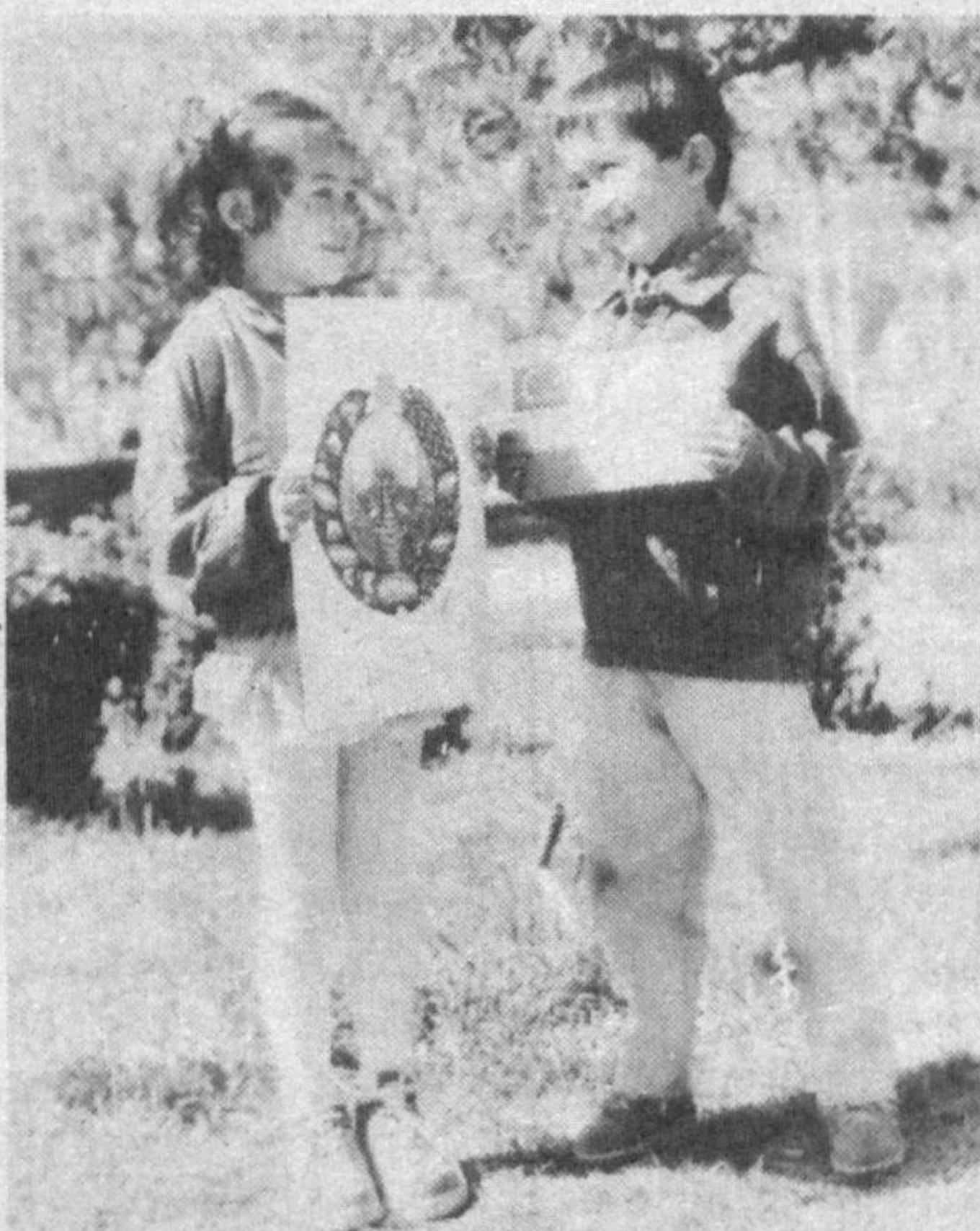
SHU VATANGA BORDIR MENING KERAGIM

o'z yo'nalishlari bo'yicha g'oliblikni qo'lga kiritdilar.

Kino san'ati bo'yicha esa Qashqadaryo viloyati, Shahrisabz shahridagi 91-maktabning 7- sinf o'quvchisi Nodir Odilov erkin mavzuda ishtirok etib, birinchi o'rinni egalladi. U ustozlari «Yosh texniklar markazi»dagi kino to'garagining rahbari Dilshod Po'latov bilan birgalikda Ne'mat Arslonning «Mavxumot» romani asosida «Yashash falsafasi» filmni yaratibdi.

«Ko'hna Keshning, ya'ni Shahrisabzning qadimiy obidalarini ko'z o'ngingizdan birma-bir o'tmoqda. Betakror san'at, o'ziga xos mo'jiza. Ammo bizning maqsadimiz me'morchilik san'ati to'g'risida emas, balki - yashash san'ati, chidam, sabru toqat san'ati haqida hikoya qilishdir» deydi film ijodkorlari.

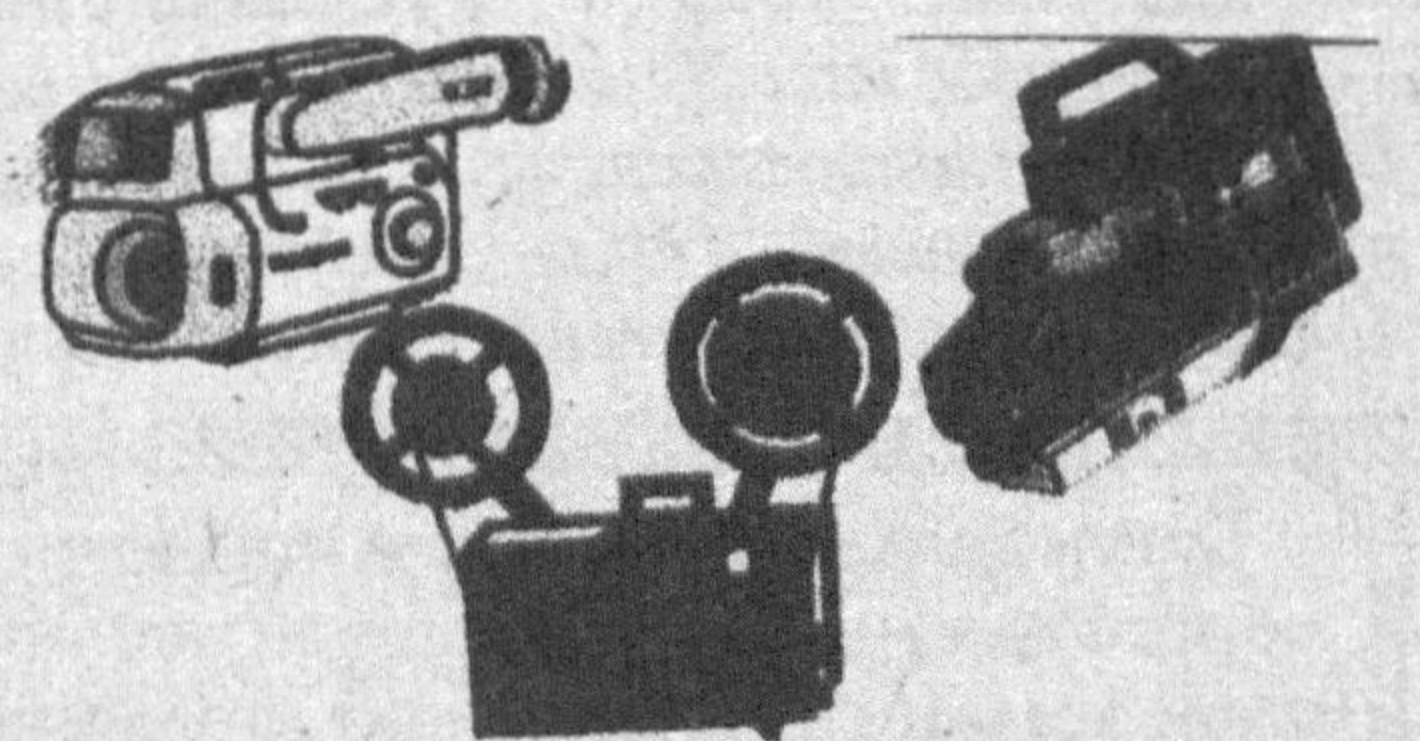
Buxorolik 32-maktabning 7-sinf o'quvchisi Umid Jumayevning

Navoiylik tengdoshingiz Davron QURBONOV o'z fotosuratini «O'zbekiston - Vatanim mening» deb atabdi.

«Shabnamda aks etgan Dilnoza», Farg'onalik 40-maktabning 7-sinf o'quvchisi Abdug'affor Ahmedovning

O'zbekiston Respublikasi Xalq Ta'limi Vazirligi, Respublika o'quvchilar texnik ijodiyot Markazi o'quvchilarning texnik ijodkorligini rivojlantirish, kasbga yo'naltirish va iste'dodlarni aniqlash maqsadida «Kino - foto» havaskorlarining anjumanini tashkilladi.

RESPUBLIKA KINO - FOTO ANJUMANI

«Alla sehri» filmlari ham yuqori baholandi.

Kino va foto sohasi bo'yicha eng yaxshi ish egalariga «Gran Pri» sovg'asi va Xalq Ta'limi

qo'mitasining patent idorasi ham festivalga o'z sovg'alari bilan kelishdi.

Festivaldan o'quvchilar olam-olam zavq oldilar. Vatanimizning ertangi kuni,

Nurobodlik Qahramon XURSANOVning «G'olib» nomli fotosurati.

kelajagi ularga bog'liq ekaniga yana bir bor amin bo'ldilar. Qolaversa, ularning olgan suratlari-yu yaratgan kinofilmlarining bosh mavzusi ham Vatan haqida edi.

Feruza ODILOVA.

BIZNING G'OLIBA

Bizning tuman miqyosida o'tkazilgan «Baxtli kelajak qomusi» deb nomlangan ko'rik-tanlovda 42-maktabdan o'quvchilar ishtirok etishdi. Ha, ishtirokchilar ko'p, g'oliblikka talabgorlar ham yetarli, ammo 1-o'ringa da'vogarlik esa bitta. Omadni qarangki, maktabimizning eng a'lochi, jamoatchi o'quvchisi Munira Sultonova tanlovning g'olibi deb topildi. Uning muvaffaqiyatga erishishida maktabimiz xotin-qizlar qo'mitasi raisi Shohista opa Shoymardonovaning xizmatlari katta bo'ldi. G'oliblik zimmasiga yuklagan mas'uliyatni his qilgan Munira ustozlari ko'magida viloyat bosqichiga hozirlik ko'ryapti. Biz esa unga omadlar tilaymiz, uningdek bo'lishga intilamiz. Maktabdoshing g'olib bo'lsa, qanday yaxshi-ya!

Gulnoza TOYLOQOVA,
Surxondaryo viloyati, Angor tumanidagi
Sobir Rahimov nomli maktabning
6-sinf o'quvchisi.

Respublikamiz bo'ylab «Quvnoq startlar» musobaqalari davom etmoqda. Mana shu telemusobaqaning doimiy ishtirokchisiga aylanib borayotgan bizning «Umid» guruhimizni maktabimiz yulduzi deyish mumkin. Chunki «Umid» bizning umidlarimizni puchga chiqarmay, har bir o'yinda g'olib chiqmoqda. Tuman bosqichida ham, viloyat bosqichida ham o'z mahoratini namoyon etmoqda. YAqinda yarim final bo'lib o'tgan o'yinlarida esa Xorazm viloyatining guruhini «Umid» 9-25 hisobi bilan mag'lubiyatga uchratdi. Andijon guruhi ham chorak finalda «Umid»ning zarbasiga uchragandi. Bu g'alabalarga guruhning jonkuyar o'yinchilari Kamol Bo'riyev, Mirkamol Kenjayev, Nuriya Sayxonova, Ibod Omonov, Boysari Tog'ayev, Alisher Ochilov, Omon Do'styorov, Lobar Tohirova, Fayoz Esonova va Mavluda Arslonovlarning hissalari katta.

Men Respublikamizda sportga qiziquvchi bolalarning yanada ko'payishini istayman. Zero, Prezidentimiz aytganlaridek, «...hech narsa davlatni sportchilik mashhur qila olmaydi».

Dilrabo Bobomurodova,
Qashqadaryo viloyati, G'uzor tumanidagi
Beruniy nomli
18- o'rta maktab o'qituvchisi.

FAQAT KITOB SOTIB OLAMAN

Men to'ng'ich farzandman. Opasi bor bolalarga juda havasim keladi. Shuning uchun ham xolamning qizlari Azizani opamdek ko'raman. U 7-sinfda o'qiydi. Oilada yolg'iz qiz. Aziza opam a'lo baholarga o'qish bilan birga uy yumushlarini ham bekamu ko'st bajaradi. Bundan tashqari u yozgan maqolalar tuman gazetalarida chop etiladi.

Yaqinda viloyat hokimining 57-son qarori bilan stipendiyatashkil etildi. Azizani opamni ham stipendiyaga loyiq deb topishibdi. Men unga:

-Olga stipendiyangizni nimaga sarflaysiz? - desam:

-Faqat badiiy kitoblar sotib olaman, - deydi. Azizani opamning bunday javobi meni esankiratib qo'ydi. Har tomonlama tahsinga sazovor opajonimga o'xshagim keldi.

Munisa SHARIPOVA,
Buxoro viloyati, G'ijduvon tumani,
25-maktabning 6-sinf o'quvchisi.

ELLARGA ELCHI SPORT

«ИҚТИСОДИЁТДАҲ САБОҚЛАР» СИРТҚИ МАКТАБ КОНКУРСИНИНГ 2000-2001 ЎҚУВ ЙИЛИ МАВСУМИ ДАВОМ ЭТМОҚДА

Республикамиз бозор иқтисодиёти томон шахдам одимлар билан бораётган бир пайтда аҳолининг иқтисодий саводхонлиги ва янги иқтисодий тафаккурни шакллантиришга бўлган эҳтиёж тобора долзарб бўлиб бормоқда. Кадрлар тайёрлаш миллий дастурининг 2001-2005 йилларга мўлжалланган иккинчи босқичида кўзда тутилган режалар, иқтисодий таълимнинг сифат ва мазмун жиҳатидан янги даражага кўтариш вазифасини келтириб чиқаради.

Худди шу вазифалардан келиб чиқиб, Ўзбекистон Республикаси халқ таълими вазирлиги, Республика таълим маркази, Ўзбекистон телерадиокорпорацияси, «Тонг юлдузи» газетаси, «Камолот» ижтимоий ҳаракатининг «Ёшлар муаммолари» институти, лойиҳа муаллифлари — фан номзодлари Эргашвой Сариқов ва Баҳодир Ҳайдаровларнинг ташаббусини қўллаб-қувватлаб, «Иқтисодиётдан сабоқлар» сиртқи мактаб конкурснинг

2000-2001 ўқув йилги янги мавсумини эълон қилди. Конкурс март-май ойлари давомида бўлиб ўтмоқда. Ҳар ҳафтада «Тонг юлдузи» газетасининг ҳар бир сонидан конкурс топшириқлари ва бу топшириқларни бажариш учун зарур бўладиган назарий материаллар бериб боришмоқда.

«Иқтисодиётдан сабоқлар» сиртқи мактаб конкурси учинчи бор ўтказилмоқда. Конкурс ташкилотчилари ўтган йилги тажрибалардан келиб чиқиб, «Иқтисодиётдан сабоқлар» сиртқи мактаб конкурси билан бир қаторда яна икки йўналиш бўйича алоҳида кичик конкурсчалоар ўтказишга қарор қилдилар.

I йўналиш: Энг яхши иқтисодий мазмундаги мақолалар конкурси.

II йўналиш: Энг яхши бизнес режа лойиҳаси конкурси.

«Иқтисодиётдан сабоқлар» сиртқи мактаб конкурснинг ўзгича газетанда бериб бориладиган дарс топшириқлари асосидаги конкурс ташкил қилади. Бошқа кичик конкурсчалоар қатнашмоқчи бўлган ўқувчилар бу асосий конкурс шартларини бажариб боришлари лозим. Кичик конкурсчалоар оид жавоб материалларини якуновчи босқичга чамарт -

апрел ойлари давомида газета номига юборишнинг лозим бўлади. Энг яхши деб топилган ишлар газета саҳифаларида ёритиб борилади.

«Иқтисодиётдан сабоқлар» сиртқи мактаб конкурсига оид дарс материаллари ва топшириқлари ҳар ҳафта газетда орқали бериб борилади. Сиз дарс материалларини ўрганиб чиқиб, топшириқларни бажариб, жавоб йўллашингиз зарур бўлади. Топшириқ шартларини газетда кўчириб олишингиз ёки ундан ксе-

Ўзбекистон Республикаси

мустақиллигининг

10 йиллигига бағишланади

роқсда нусха олиб, тўлдириб жўнатишингиз мумкин. Шунингдек, топшириқни бевосита газетадан қирқиб олиб, тўлдириб йўллашингиз ҳам мумкин.

Конкурснинг якуний босқичи 2001 йил май ойида Тошкент шаҳрида ёки ёз пайтида бирор сўлим оромгоҳларнинг бирида бир неча кун давомида ўтказилиши мўлжалланмоқда. Якуновчи босқич олдинги йиллардагидан фарқ қилади. Бу йилги конкурснинг якуновчи босқичига энг зукко ўқувчилар таклиф қилинади. Бу йил ҳам сизларни ҳомийларимизнинг телевизор, магнитофон, аудиоплеер, компьютер ўйинлари, ўқув қўлланмалари ва иқтисодиётга оид китоблар тўплами каби қимматбаҳо совғалари кутмоқда.

Кўрик-танлов материалларини газетамиз таҳририятига йўллашингизни сўраймиз. Манзил: 700011, Тошкент, Навоий кўчаси 30, «Тонг юлдузи» газетаси, «Иқтисодиётдан сабоқлар» сиртқи мактаб конкурсига.

ЯЛПИ МИЛЛИЙ МАҲСУЛОТ

15-дарс

Бутун давлат миқёсидаги ишлаб чиқариш ҳажмини аниқлаш мақсадида, ялпи миллий маҳсулот деб аталмиш иқтисодий кўрсаткичдан фойдаланилади.

Ялпи миллий маҳсулот (ЯММ) - мамлакатда бир йил мобайнида ишлаб чиқарилган товар ва хизматлардан иборат бўлади ва пул бирликларида ўлчанади. ЯММ га мазкур мамлакатга тегишли бўлган ресурслар эвазига ишлаб чиқарилган тугал кўринишдаги товар ва хизматлар киритилади.

Шунингдек, ялпи миллий маҳсулотни ҳисоблаётганда, ишлаб чиқаришнинг оралиқ босқичида яратилаётган (хом-ашё, эҳтиёт қисмлар, материал ва бошқалар оралиқ маҳсулотлар) ҳисобга олинмайди. Ишлаб чиқариш жараёнидан тўла ўтган, кейинчалик ишлов берилмайдиган, бошқа товар таркибига ўтмайдиган тугал товарларгина ҳисобга олинади. Масалан, трактор учун ишлаб чиқарилган гилдираклар ЯММ га киритилмайди. Чунки бу товарлар яна тракторни ишлаб чиқаришда қатнашиб, тракторнинг таркибий қисмига айланади. Трактор эса ЯММ га киритилади, чунки у тугал маҳсулот ҳисобланади.

Агар гилдираклар ЯММ га киритилганда эди, уларнинг қиймати икки маротаба: биринчи сафар гилдирак сифатида, иккинчи сафар эса тракторнинг қисми сифатида, ЯММ га кири-

тилган бўлиб қолар эди.

Айтайлик, бир мамлакатда 1997 йил 100 млрд. долларлик, 1998 йилда эса 120 млрд. долларлик ялпи миллий маҳсулот ишлаб чиқарилди. Демак, бу мамлакатда 1998 йил 1997 йилга қараганда кўпроқ маҳсулот ишлаб чиқарилиб, иқтисодиётда ўсиш рўй берган. Иккинчи мамлакатда эса, 1997 йил 80 млрд. долларлик, 1998 йилда эса 75 млрд. долларлик ялпи миллий маҳсулот яратилган. Бу мамлакатда 1998 йил 1997 йилга қараганда 5 млрд. долларлик кам маҳсулот ишлаб чиқарилган. Демак, бу мамлакат иқтисодиётида ўсиш эмас пасайиш кузатилган.

ЯММ мамлакатда йил давомида ишлаб чиқарилган маҳсулотнинг миқдорини аниқловчи кўрсаткич бўлса, иқтисодиётнинг сифат жиҳатини мамлакат аҳолиси жон бошига тўғри келадиган маҳсулот ҳажми аниқлайди.

Уни топиш учун ЯММ мамлакат аҳолисининг сонига бўлинади:

$$\frac{\text{Аҳоли жон тўғри ЯММ}}{\text{ЯМ}} = \text{Мамлакат аҳолиси}$$

Масалан, бир мамлакатда 50 млн. аҳоли истиқомат қилиб, 1998 йилда 150

млрд. долларлик ЯММ ишлаб чиқарди. Бу мамлакатнинг битта фуқаросига тўғри келадиган ЯММ миқдори

$$150\,000\,000\,000 : 50\,000\,000 = 3000$$

долларни ташкил қилади.

Иккинчи давлатда эса 20 млн. аҳоли 100 млрд. долларлик ЯММ ишлаб чиқарди. Бу мамлакатнинг битта фуқаросига тўғри келадиган ЯММ миқдори

$$100\,000\,000\,000 : 20\,000\,000 = 5000$$

долларни ташкил қилади.

Бу маълумотлар асосида иккинчи давлат ҳажм жиҳатидан кам ЯММ яратган бўлса-да, унинг аҳолиси яхшироқ, унумлироқ ишлагани ҳақида тасаввурга эга бўлиши мумкин. Шу жиҳатдан, аҳоли жон бошига тўғри келган ялпи миллий маҳсулотни, мамлакат

аҳолисининг умумлашган маънодаги меҳнат унумдорлиги деб ҳам аташ мумкин.

Шу билан бирга, аҳоли жон бошига тўғри келган ялпи миллий маҳсулот турли мамлакатларда турлича бўлиб, мамлакатнинг иқтисодий тараққиётини ва аҳолининг турмуш даражасини ҳам ифодалайди. Масалан, ривожланган мамлакатларда 1994 йили аҳоли жон бошига яратилган ялпи миллий маҳсулот Люксембургда - 39850 АҚШ доллари, Швейцарияда - 37180 АҚШ доллари, Японияда 34630 АҚШ доллари, АҚШ да - 25860 АҚШ долларини ташкил қилган бўлса, ривожланаётган мамлакатларда бу кўрсаткич Покистонда - 440 АҚШ доллари, Ҳиндистонда 310 АҚШ доллари, Угандада - 200 АҚШ долларини ташкил қилган.

Ўзбекистонда ялпи ички маҳсулот ишлаб чиқаришнинг ўсиши

1996 й.		1997 й.		1998 й. (январ-март)	
млрд. сўм	1995 й. га нисбатан % ҳисобида	млрд. сўм	1996 й. га нисбатан % ҳисобида	млрд. сўм (жорий нархларда)	1997 й. январ-мартга нисбатан % ҳисобида
559,1	101,7	987,4	105,2	226,8	103,3

ПУЛ МУОМАЛАСИ. ИНФЛЯЦИЯ.

16-дарс

Ҳеч ўйлаб кўрганмисиз? Нима сабабдан давлат истаганча пул чиқариб, уларни аҳолисига тарқатиб, бир кунда ҳаммани миллионер қилиб қўя қолмайди? Бунинг сабабларини таҳлил қилишга уриниб кўрайлик.

Маълумки, ҳар бир давлат худудида қандайдир миқдордаги пул муомалада бўлиб, олди-сотди жараёнлари улар воситасида амалга оширилади. Шу сабаб, муомаладаги пуллар тўхтовсиз ҳаракатда бўлиб, айланиб туради. Пулнинг бирор олди-сотди жараёнига қатнашиб, қўлдан-қўлга ўтиши, унинг бир марта айланилигини билдиради.

Одатда, маош учун берилган пуллар йил давомида 12 марта айланади. Чунки, ҳар ойда маош сифатида олинган пулларга аҳоли ўзи учун керакли товар ва хизматлар сотиб олиб, уни яна бозорга қайтаради. Муомаладаги пул миқдорининг бир йил давомида неча марта олди-сотди жараёнларида қатнашганига қараб, унинг айланиш тезлиги аниқланади. Агар муомаладаги пул миқдорини унинг айланиши тезлигига кўпайтирсак, йил давомида мамлакатда ишлаб чиқарилган ва аҳоли томонидан сотиб олинган товар ва хизматларнинг қийматини ҳосил қиламиз.

Демак, бир йил давомида, мамлакатда ишлаб чиқарилган ва аҳоли томонидан сотиб олинган товар ва хизмат-

ларини пулдаги қийматини - **Т** ҳарфи билан, муомаладаги пул миқдорини - **М** ҳарфи билан, пулнинг айланиш тезлигини эса - **В** ҳарфи билан белгиласак,

$$T = M \cdot V$$

тенгликка эга бўламиз. Иккинчи томондан, йил давомида ишлаб чиқарилган товар ва хизматлар қийматини бошқа усул билан ҳам аниқлаш мумкин. Айтайлик, мамлакатда ишлаб чиқарилган ва аҳоли томонидан сотиб олинган товар ва хизматларнинг шартли ҳажм миқдорини - **Q** ҳарфи билан, бирлик маҳсулотнинг ўртача нархини - **P** ҳарфи билан белгиласан. У ҳолда, йил давомида ишлаб чиқарилган ва сотиб олинган товар ва хизматларнинг пулдаги ифодаси - қиймати, бу товар ва хизматлар миқдорини бирлик маҳсулот нархига кўпайтириб топилади, яъни

$$T = Q \cdot P$$

тенглик ўринли бўлади. Демак, юқорида ҳосил қилинган икки тенгликдан

$$M \cdot V = Q \cdot P$$

кўринишдаги тенгламани ҳосил қиламиз.

Бу тенглама **пул муомаласи қонуни**ни ифодалаб, машҳур иқтисодчи математик Ирвинг Фишер шарафига, «**Фишер тенгламаси**» - деб номланади. Уни бошқача «**алмашув тенгламаси**» деб

ҳам юритишади. Пул муомаласи қонуни, мамлакатнинг жами ҳаражатлари, яратилаётган жами товар ва хизматлар қийматига тенг эканлигини, яъни уларнинг доимо мувозанатда бўлиб туришини кўрсатади.

Келинг, энди юқоридаги саволга қайтайлик. Фараз қилайлик, мамлакатда кўп миқдорда пул чиқарилиб, муомаладаги пул миқдори - **М** кўпайган бўлсин. Бу дегани, Фишер тенгламасининг чап томони «оғирлашиб» қолди, дегани.

Тенгламадаги мувозанатни тиклашнинг қуйидаги йўллари бор:

1. Тенгламанинг иккинчи томонида турган товар ва хизматлар миқдори - **Q** ни кўпайтириш. Буни эса афсуски бир пастда бажаришнинг имконияти йўқ.

2. Товар ва хизматларнинг ўртача нархи - **P** ни ошириш. Бунинг учун ҳеч қанча ҳаракатнинг кераги йўқ, чунки буни бозорнинг ўзи бир пастда бажариб қўяди. Демак, муомаладаги пул миқдорининг ўсиши, ҳеч қандай яхши оқибатга олиб келмас экан. Маош ошса, мос равишда нархлар ҳам ошиб, аҳоли турмуш даражасида ҳеч қанақа ўзгариш ясалмас экан. Оддин товар нархи 100 пул бирлиги бўлган бўлса, ма-

ошлар оширилгандан кейин унинг нархи 200 пул бирлиги бўлиб қолади. Бу ҳолат пулнинг қадрсизланишини англатади. Иқтисодиётда муомаладаги пул миқдорининг кескин ўсиб кетиши, нарх-навоининг кўтарилиши, пул бирлигининг қадрсизланиши билан боғлиқ жараёнга **инфляция** деб аталади. Айтайлик, энди муомаладаги пул миқдори эмас, ишлаб чиқарилаётган товар ва хизматлар миқдори **Q** кўпайган бўлсин. Бу ҳолатда, Фишер тенгламасини ўнг томони «оғирлашган» бўлади.

Мувозанатни тиклаш учун яна икки йўл бор:

1. Муомаладаги пул миқдорини камайтириш. Буни турли хил воситалар ёрдамида давлат амалга ошириши мумкин.

2. Товар ва хизматлар нархини тушириш. Буни бозорнинг ўзи тартибга солади.

Демак, арзончилик бўлиб, нарх-навоини туширишнинг энг асосий йўли, бу ишлаб чиқариш ҳажмини кўпайтиришдан иборат экан. Шунинг учун ҳам давлат ишлаб чиқаришни ҳар томонлама қўллаб-қувватлайди, банк тизими орқали, муомаладаги пул миқдорини тартибга солиш орқали, инфляциянинг олдини олиш йўллари-ни қидиради.

3

albatta yetkazing.

-O'g'lim!

-Padari buzrukvor, pichog'ingiz o'tmas erkan, qayrab oling!

«Kesmag'il, kesmag'il, kesmag'il...»

-Padari buzrukvor, nechun kesmag'il deysiz?

-O'g'lim, bu so'zni men aytmadim!

-Ey padari buzrukvor, pichog'ingiz o'tmasa,

uchini suqib bo'g'izlang!

-O'g'lim!

-Padari buzrukvor, pichoqni toshga urdingiz, tosh parchalanib ketdi, nechun u mening bo'g'zimni kesmaydur?

-Unday demang, o'g'lim!

-Padari buzrukvor, eshityapsizmi, «Tushingiz rost chiqdi, niyatingizga yetdingiz, evaziga qurbonlik uchun qo'y berdik, o'g'ling salomat qolur» demoqdalar!

-Ollohdan tilagim, yagona o'tinchim ham shu, o'g'lim!

-«Ollohu Akbar!»

-Lo illoha illo llohu Muhammadur Rasululloh! Omonlik bo'lsin, o'g'lim!

-Ollohu akbar va lillahlil-hamdu. Sizni Haq subhonahu taolo kuydirmoqni istamadi, ota,

meni Sizga qaytarib berdi.

Amir Tarag'ay boshini ko'tarib,

26

yoritib turar, uy ichi oydin, hamma narsa ko'zga yaqqol tashlanardi.

U to'rdagi taxta karavotga, yumshoq o'ringa cho'zildi: yumshoqina, mazza! Bundan bir necha yil oldin urgulik usta yasab bergandi: avval archalarni yo'nib, sandiqqa o'xshash quti yasadi, lekin u sandiqdan uzunroq, ichi taypanroq edi, keyin allayoqdan ikki qop g'oz pati olib keldi, hamma kuldi, e, bu devona nima qilyapti deb. U bo'lsa, pinagini ham buzmad. G'oz patini taxta sandig'i ichiga joyladi, ustidan tekis qilib paxta to'shadi, keyin qora charm qopladi. O'tirib ko'rди, irg'ishladi, ko'tarib yerga tashlab ko'rди, yasagan matohining biror yeri qilt etmadi. Keyin maqtandi:

-Bizlar qadimdan mana shunaqa yumshoq o'rinlarda yotamiz, buni madaniyat deydlar. Bolalar kulishdi. Lekin Temurbek kulmadi.

-Usta aka, o'b'lingiz gul ekan, - dedi u.

Hozir Temurbek shularni ko'nglidan o'tkazarkan, o'zida mamnunlik sezdi: o'shanda ustani to'g'ri maqtagan ekan, rohatijon-ku bu! Buni ko'paytirish kerak. Buning uchun har shahar, qishloqda ustaxonalar ochib, ustalarni ham ko'paytirmoq lozimdur.

Eshik taraqsladi.

27

-Ha onasi, haliyam uyg'oqmisan?

- otasining ovozi eshitildi. - Biror narsa yedingmi?

-Tomog'imdan qil ham o'tmayapti, begim!

-Xavotir olma onasi, zamzamasi o'tganga o'xshaydi. Ertaga tabib chaqirdim. Turkistondan ekan. Ko'p bilimdon odam deyishadi...

-Samarqandda ham qo'li yengil tabib bor ekan.

-Uni ham chaqirtiramiz, onasi, xudoga shukr, qo'limiz uzun, har qayerga uzatsak yetadi, faqat Ollohnig o'zi uning dardiga shifo bersin.

-Aytganingiz kelsin, begim!

-Ertaga o'n bosh ot, o'n bosh qo'y olib kelishadi, yo'qsillarga in'om etaylik, duo qilsinlar. Rasululloh va choryor xalifalar ruhiga ham yuz bosh tuyga bag'ishladim, ertaga so'yib, elga tarqatadilar.

-Siz sahovatli otasiz, begim. Barcha savob ishlaringizni Olloh ko'rib turibdi, el-yurt Sizdan minnatdor, har kun uyingiz ko'ngil so'rovchilar bilan to'la.

-Hisor begi yuz bosh qo'y yuboribdi, onasi. Juda yaxshi odam u. YAqinda kelar emish.

-Siz ham biror nimani hadyaga chamalab qaraydinizmi?

-Siz sahovatli otasiz, begim. Barcha savob ishlaringizni Olloh ko'rib turibdi, el-yurt Sizdan minnatdor, har kun uyingiz ko'ngil so'rovchilar bilan to'la.

-Hisor begi yuz bosh qo'y yuboribdi, onasi. Juda yaxshi odam u. YAqinda kelar emish.

-Siz ham biror nimani hadyaga chamalab qaraydinizmi?

-Siz sahovatli otasiz, begim. Barcha savob ishlaringizni Olloh ko'rib turibdi, el-yurt Sizdan minnatdor, har kun uyingiz ko'ngil so'rovchilar bilan to'la.

-Hisor begi yuz bosh qo'y yuboribdi, onasi. Juda yaxshi odam u. YAqinda kelar emish.

-Siz ham biror nimani hadyaga chamalab qaraydinizmi?

2

-Labbay, o'g'lim!

-Ota!

-Yoningizdaman, o'g'lim! Nima deysiz!

-Haq subhonahu taolo jonimni sizdan qurbonliqqa so'ragani rost erumu?

...

-Padari buzrukvor, Siz o'g'ildan keching, men jondim kechdim!

-O'g'lim! Yolg'izim!..

-Padari buzrukvor, hammamiz Ollohnig qulimiz, uning aytgani bo'ladi, faqat biz nodon erurmiz, nodonligimiz shundaki, taqdir kechmishi bizga bayon etilg'on ermas,

shuning uchun taqdir bog'ida ochiq ko'rlarmiz. Padari buzrukvor, onamdin rozilik so'ramadim, ul zoti mehribonimni iztirobga qo'ymoqlikni istamadim.

Padari buzrukvor, endi zimmangizdagi vazifangizni bajaring, xudo xohlasa, menga o'zi rohat bergay. Faqat sizga uch vasiyatim bor: avval qo'l-oyog'imni mahkam bog'lang, jon achchig'ida tipirchilasam, sizga qon sachramasun, ikkinchisi uldurkim, ko'zingizga ko'zim tushmasin, toki otalik mehri jo'shub, ahdingizdan qaytmang, uchinchisi, avval mehribon onang'a, so'ng qon-qarindoshlaring'a, so'nggi salomimni

6

-Mashoyixlar, bu bola hukmdor bo'ladi, ko'p mamlakatlarning podshohi, farmonbaradori bo'ladi, deya bashorati qilmishlar.

-Tani-joni sog' bo'lsin, iloyim! Men Ollohdan faqat shuni so'rayman.

-Ko'p kuyunmang, Muhammad o'g'lim, siz iqbolli beksiz, xudo Sizning ajdodlaringizni hamisha siylagan, kelajak avlodingizni ham behad siylagay.

Xizmatkor chinni taboqda hil-hil pishgan go'sht olib kirdi, uy ichi xushbo'y hidga to'ldi.

-Qani domla, oling! Bugun ertalab bir jonliq so'rgan edik, mahalla qariyalarni chaqirib, qur'on tilovat qildik, zora, ohimiz xudoga yetib, o'g'limizga shifo bersal!

-Mullo Muhammad, meni aytdi dersi, bo'l dardning zamzamasi yetti kun davom etgay, yettinchi kun tongida o'g'lingiz dalaga chiqib ketgay!

-Siz Xizr ko'rgan ulug'lardansiz, domla, aytganingiz ro'yobga chiqsa, boshingizdan zar sochgayman. Birov bormi, bu yoqqa qarasin!

Xizmatkor ostonada ko'rinish berdi.

-Labbay, bek aka?

23

-Ilmingga balli, azamat!

Shayx Kulol hazratlari esa pinak buzmeagan edilar, imithon qilishda davom etdilar.

-Temurbek, charchab qolmayapsizmu?

-Ollohdan quvvat, Sizdan nur ato bo'lib turibdi, hazrat!

-Unda aytinchi, o'g'lim, do'zax kimlarning ulushidan yatalgan?

-Takaburlar va baxillar ulushidan!

-Jannat-chi?

-Saxiyar va gunohdan saqlanuvchilar ulushidan!

-Ofarin, o'g'lim, ofarin! Endi aytinchi, anobi Muhammadur Rasululloh imorat qurish bayonida Aliga ne maslahatni ravo ko'rganlar?

-Ul zot Ali hazratlariga yakshanba kunida imoratni qura boshlamoq hosiylatidir, chunki subhonahu taolo osmonu yerni yakshanba kunida yaratib boshlagan, deganlar.

-Ofarin, ofarin, o'g'lim! Bo'ldi, bas! - Shayx Kulol o'rinlaridan turib, ostonaga keldilar-da, shohi belbog'larini yechib, Temurbekning beliga bog'ladi.

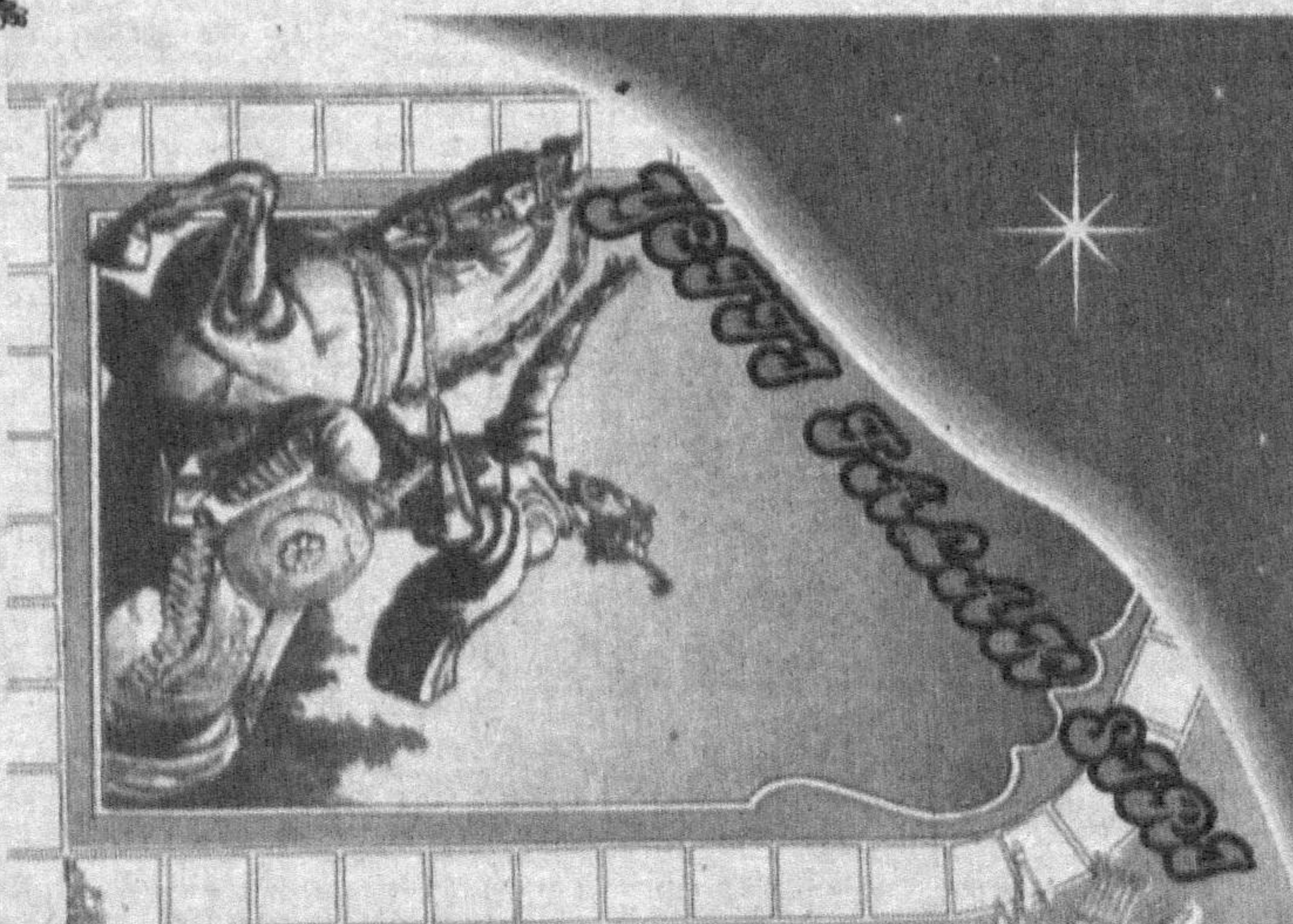
-Agar mamlakat podshohligi sen o'g'longa nasib etsa, beling hamisha quvvatli bo'lsin, haqiqat bayoq o'lsin.

«Tong yulduzi» -2001

Aziz bolajonlar! Yozuvchi va publitsist To'liq HAYIT Sizlar uchun Amir Temur bobongizning yoshlik yillari haqida kitob yozib berdi. Kitobning birinchi qismini e'tiboringizga havola qilaymiz. Uni diqqat bilan o'qib, o'qiganlaringizni yoddan tuting va gazetemizning kelgusi sonlarida kitobning ikkinchi va uchinchi qismlarini ham kuting. Sizga o'zingiz qiziqib va taxlab oladigan yana bir lotin yozuvdagi yangi kitob ko'paygani muborak bo'lsin!

So'ling, HAYIT

-Mumkinmi, assalomu alaykum,-deb tahririyatga bir qizaloq kirib keldi. Uning qo'lida bir dasta boshqotirmalaru ertaklar to'plangan ish papkasi bor edi.

-Keling, o'zingizni tanishtirsangiz.

-Men, Nilufar Hadimetova Ahmatovna, Yunusobod tumanidagi 302-maktabning 7-sinf o'quvchisiman.

«Tong yulduzi» gazetasining men kabi o'quvchilarga yaratib berayotgan imkoniyatlaridan boxabarligim uchun ham shu yerga kelaverdim.

-To'g'ri qilibsiz. Qani, nimalar olib keldingiz?

-Men asosan she'r va ertaklar yozaman, rasm chizaman, shuningdek boshqotirmalar tuzaman. Shularni e'tiboringizga havola qilmoqchiydim.

-Demak, adabiyot va san'atga qiziqar ekansiz-da?

-Juda ham. Misol uchun she'riyatni oladigan bo'lsak,

she'r shunday so'z san'atiki, uni his-tuyg'usiz yaratib bo'lmaydi. Agarda she'r his-tuyg'usiz yozilsa, uning hidsiz va jonsiz sun'iy guldari farqi bo'lmaydi. She'rda tuyg'u kuchli bo'lsa, u boshqalarda ham tuyg'u uyg'otadi.

-Fikringizga qo'shilaman. Ertaklaringizga-chi, qanday talab qo'yasiz?

-Men insonlarda ko'rishni xohlagan yaxshi fazilatlarni yozaman. Yomonlik albatta jazo topishini qo'shib o'taman. Mana, yaqinda «Oqshom ertaklari»da «O'zimiz ertak yozamiz» degan tanlov e'lon qilindi. Jo'natgan ertagim barchaga manzur bo'libdi. Meni g'olib deb topishdi-da, telestudiyaga taklif qilishdi.

...Biz Nilufarni bu muvaffaqiyati bilan qutladik va e'tiboringizga u yozgan ertaklardan birini havola qilishni lozim topdik. O'qing, tengdoshingiz ijodi - iqtidoriga baho bering.

Nargiza ABDULLAYEVA.

Бир бор
экан...

Bir bor ekan, bir yo'q ekan. O'zimizning zamonda bir qizcha bo'lgan ekan. U juda aqlli, ziyrak va dono qiz ekan.

Bir kuni qizaloq maktabdan kelayotganida, ikki bolaning janjallashayotganini ko'rib qolibdi. Ular endi yeng shimarib urishmoqchi bo'lganlarida, haligi qiz ularni ajratib qo'yibdi va so'rabdi:

-Nega urishyapsizlar?

-Men o'rtog'im bilan dovuchcha teryatuvdim. U daraxtga chiqib, dovuchchalarni pastga tashlab turdi. Men esa terib oldim. Endi u dovuchchalarning yarmini menga ber, deyapti.

Dono qiz shunday debdi:
-Dovuchcha juda totlidir. Ammo pishganida undan ham shirin bo'ladi. Sizlar g'o'r

buyuribdi. Vazir darrov bog'bon oldiga borib:

-Assalomu alaykum, bog'bon bobo. Shohimiz menga nordon

chorlabdi.

-Sen menga meva berishdan bosh tortibsan. Buning boisi ne?

Bog'bon vazirga ne degan bo'lsa, shohga ham shuni aytibdi.

-Shohim, sabr tagi rahmon deydi. Hali mevalar pishgani yo'q.

Shoh beixtiyor: «Ofarin» deb yuboribdi. Uning oldida qo'rqmay haqiqatni gapirgani uchun bog'bonga bosh-oyoq sargo hadya etibdi.

Qiz hikoyasini tugatib, bolalarga qanchalik ta'sir qilganini bilmoqchi bo'lib, zimdan kuzatibdi. Bolalar esa: -Biz o'z xatoimizni tushundik, endi hech qachon bunday qilmaymiz,-deyishibdi.

Nilufar Hadimetova,
Yunusobod tumanidagi
302-maktabning
7-sinf o'quvchisi.

2020 QIZ

mevalarning barini uzib bekor qilibsizlar. Axir bir-ikki donadan olib, qolganini pishganidan keyin iste'mol qilsangizlar yaxshi bo'lardi-ku! Buning uchun esa sabr qilish kerak. Aytadilar-ku, «Sabr tagi oltin» deb. Men sizlarga bir ibratli hikoya aytib beraman:

Bir bor ekan, bir yo'q ekan. Qadim o'tgan zamonda bir podsho bo'lgan ekan. U adolatparvar odamlarni yaxshi ko'rar ekan. Bir kuni nordon meva topib kelishlarini

meva topib kelishni buyurdilar.

-Meni kechirasizlar, taqdir. Shohimizning amrlari mustajobdir. Ammo hozir mevalar to'la yetilmagan,-debdi bog'bon.

-Hech bo'lmasa dovuchchalardan bering,-debdi vazir.

-Dovuchcha shohimizni xasta qilib qo'ymasmikin?

Vazir javobdan qoniqib, bo'lgan gaplarni oqizmay-tomizmay shohga yetkazibdi. Shoh bog'bonni o'z huzuriga

CHEKMAY YOSHLIK GASHTIN SUR

Hozirgi kunda maktab o'quvchilari orasida chekuvchi bolalarning uchrab turishi hech kimga sir emas. Achinarlisi, ayrim qizlarimiz ham ulardan o'rnak olishayapti. Kelajagini, ertangi kunini o'ylamay, kattalarga taqlid qilayotgan ana shunday qizlarimizni ko'rib, xafa bo'lib ketaman. Axir ular bo'lajak onalar-ku! Shular haqida o'ylar ekanman, oltinga teng salomatliklarini yo'qotayotgan o'g'il-qizlarga qarata shunday degim keladi:

Qadrlil tengdoshim! Sen sigaret olish uchun sarflayotgan pulingni kitobga, behuda o'tayotgan vaqtingni ilmga sarfla. Shundagina orzularingga erishasan, sog'lom bo'lib ulg'ayasan, hurmat-e'tiborga loyiq inson bo'lasan!

Nigora XOLISBOYEVA,
5-biznes maktabi talabasi.

Bugun maktabimiz tantanalar zali har qachongidan o'zgacharoq, anvoyi gullar, rang-barang pufaklar, devoriy gazetalar bilan bezatilgan. To'rdagi gilamga oppoq paxta bilan «Xush kelibsiz, muchal to'yimizga» deb yozib qo'ydik. Quvnoq musiqa sadolari barchani tantanaga chorlayotgandek bo'ldi.

Bugun biz - 5 ->A» va 5 ->B» sinf o'quvchilarining muchal to'yimiz nishonlanayapti. Kechani dugonam Noila Abdurasulova ikkimiz olib bordik. O'zbekistonimizni, biz yoshlarga keng imkoniyatlar yaratayotgan yurtboshimizni madh etuvchi qo'shiqlar kuyladik, she'rlar o'qidik. Kechamizni tashkil qilishda sinf rahbarimiz Halima opa Bo'riyeva hamda Dilorom opa Qodirovalarning xizmatlari katta bo'ldi. Ayniqsa, onalarimizning quvonishganini aytmaymizmi? Navbatma-navbat so'z olib, yana bir yosh ulg'ayganimiz bilan samimiy qutlashdi, o'qishlarimizda omadlar tilashdi.

Dilnoza RAHMONOVA,
Samarqand viloyati,
Oqdaryo tumanidagi 32-o'rta maktabning
5-«A» sinf o'quvchisi.

1). Хўл мева. 2). «Ке-ролллардан бирини Она билан бола, синглиси, жи-У з у н л и к Ўзбекис-ёшла-қувват-маси. 7). з у к к о мактуб. 9). Эчкининг га. 12) Ваъда ўртоқ.

лин салом» фильмида бош ижро этган бошловчи. 3). гул билан... 4). Онанинг яннга нисбатан. 5). ўлчов бирлиги. 6). тон иқтидорли рини қўллаб-лаш жамғар-Билимдон, киши. 8). Хат, Хийла, найранг. боласи. 11). Ўт, алан-...си билан. 13). Дўст,

Тузувчи:
Саудақбар МАННОНОВ.

ЎТГАН СОНДАГИ БОШҚОТИРМАНИНГ ЖАВОБИ:

ҚУШ

1.Аброр. 2.Лаб. 3.Фарҳод. 4.Хизр. 5.Сабзавот. 6.Воҳа. 7.Даро-мад. 8.Рам. 9.Хўроз. 10.Зил. 11.Ит. 12.Мода. 13.До. 14.Ари. 15.Аму-дарё. 16.Ёқут. 17.Оз. 18.Дада. 19.Умр. 20.Роман. 21.Омад. 22.Да-мас. 23.Алп. 24.Ро. 25.Он. 26.Шам.

ҚУШ ИНИ

1. Саратон. 2. Ислон. 3. Сўл. 4. Олмалик. 5. Сима. 6. Ли. 7. Қирғовул. 8. Она. 9. Угом. 10. Лимон. 11. Реклама. 12. Каромат. 13. Байрам. 14. Зира. 15. Алп. 16. Ро. 17. Аломат. 18. Ел. 19. Ол. 20. Май. 21. Бозоров. 22. Илат. 23. Ада. 24. Сурув. 25. Нон. 26. Оқ. 27. Ари. 28. Ун. 29. Нур. 30. Фа. 31. Ми. 32. Перу. 33. Эт. 34. Бин. 35. Журят. 36. Адир. 37. Жаҳл. 38. Тур. 39. Олам. 40. Ля. 41. Индаба.

O'zbekiston bolalari
va o'smirlarining
gazetasi

Muassislar:
O'ZBEKISTON
RESPUBLIKASI
DAVLAT MATBUOT
QO'MITASI,
O'ZBEKISTON
RESPUBLIKASI
XALQ TA'LIMI
VAZIRLIGI,
«SOG'LOM AVLOD
UCHUN» XAYRIYA
JAMG'ARMASI

BOSH MUHARRIR:
Umida ABDUAZIMOVA
TAHRIR HAY'ATI:
Shuhrat AHMEDOV,
Jamoliddin FOZILOV,
Oynisa
MUSURMONOVA,
Kamil YUSUPOV,
Mukarrama
MURODOVA,
Sunnatilla QO'ZIYEV,
Ergashvoy SARIQOV.

Noshir
«Ijod dunyosi»
nashriyot uyi

Gazeta «Ijod dunyosi»
nashriyot uyi kompyuter
bo'limida terib
sahifalandi.
Hajmi A-3, 2 bosma
taboq.
«Sharq» nashriyot-
matbaa aksiyadorlik
kompaniyasida 58.519
nuxxada ofset usulida
bosildi.
Korxona manzili:
«Buyuk-Turon»
ko'chasi, 41.
Buyurtma № Г-2392
Gazetani
Muhabbat
MAHSUDOVA
sahifaladi.
Navbatchi:
Feruza ODILOVA

Ro'yxatdan o'tish
tartibi № 000137
Manzilimiz 700129,
Toshkent shahri,
Navoiy ko'chasi,
30-uy.

Tel: 144-62-34.
144-63-08